

MEDICINALBERETNING

FOR

THISTED AMTSLÆGEKREDS

1948

*

VED AMTSLÆGE L. FOLKE

THISTED AMTS TIDENDES
BOGTRYKKERI
1949

Lægerne erindres om:

Blanketter til dødsattester, ugelister o. l. anmeldelser, desinfektion, graviditetskort, journaler til profylaktiske undersøgelser af børn, m. v. kan rekvireres hos embedslægerne.

Tilfælde af tyfus og paratyfus b.	} anmeldes paa gul blanket baade til sundhedsstyrelsen og til embedslægen.
— - meningitis cerebrospin. epid.	
— - poliomyelitis epidemica	
— - vaccinationskomplikationer fra nervesystemets side	
Tilfælde af difteri og scarlatina	} anmeldes paa gul blanket embedslægen.
— - malaria artificialis	
— - Weils sygdom (leptospiroser)	
Tilfælde af miltbrand hos mennesker	} anmeldes ved paategning om patientens navn og adresse paa ugelisten.
— - myalgia epidemica	
— - mund- og klovsyge hos mennesker	

De paa gul blanket særligt anmeldte sygdomme skal ogsaa opføres paa ugelisten, der for *hver* uge skal indsendes senest mandag, og det vil være formaalstjenligt i disse tilfælde (saaledes altid ved difteri og scarlatina) at anføre patientens navn og bopæl i rubrikken »Anmærkning«. Endvidere erindres om, at der ved anmeldelse af *syphilis* skal anføres i den særlige rubrik paa ugelisten: køn, fødselsdato, forbogstav i efternavn samt journalnummer.

Tilfælde af tuberkulosis pulmonum et laryngis anmeldes paa de dertil udarbejdede *nye* blanketter; det bedes oplyst, om patienten tidligere er calmettevaccineret.

Alle dødsfald af tuberkulose (lunge-, kirtel-, knogle-, meningeal-, peritoneal-, milliærtuberkulose) skal anmeldes paa de dertil beregnede blaa blanketter.

For anmeldelser forsynet med *Postbesørges ufrankeret* betales portoen af embedslægen ved modtagelsen, i modsat fald beregner postvæsenet strafporto. Flere forsendelser kan sendes samlet i eet omslag.

For dødsattesternes vedkommende erindres om, at afdødes *ægteskabelige stilling* altid skal anføres, og at under *stilling og næringsvej* betegnelser som »invalidere rentnyder«, »aldersrentnyder«, rentier«, o. l. bør suppleres med oplysning om afdødes tidligere erhverv.

Kommunalbestyrelserne erindres om:

at det paahviler embedslægerne at yde bistand i alle spørgsmål af sundhedsmæssig natur; herunder ogsaa bestemmelserne i de sociale love, forsaavidt disse angaar den offentlige sundhedspleje.

Sundhedskommissionerne erindres om:

pligten til at give embedslægen og politimesteren underretning om tid og sted for afholdelse af kommissionsmøde, i forbindelse med oplysning om dagsorden.

Thisted amtslægekreds

består af Thisted amt med undtagelse af Thyborøn, der hører til Ringkøbing amtslægekreds. Thisted amtslægekreds har et areal på 23515 ha. Dens kystlinie er 534 km. Ved folketællingen d. 15. juni 1945 var amtslægekredsens folketal 88113.

Den er delt i to lægekredse:

Thisted lægekreds (amtslæge L. Folke, Skovgade 20, Thisted, træffes kl. 12 $\frac{1}{2}$ —14 $\frac{1}{2}$, undt. lørdag, tlf. 78) bestående af Thisted købstad og 38 sognekommuner (64 sogne) med et folketal på 59182, og

Morsø lægekreds (kredslæge A. Stigård, Grønnegade 1, Nykøbing M., træffes kl. 12 $\frac{1}{2}$ —14, tlf. 180) bestående af Nykøbing købstad og 14 sognekommuner (31 sogne) med et folketal på 26938.

Befolkningsforhold

Tabel I.

Folkemængden samt antallet af fødte og døde i 1948

	Folke- mængde ¹⁾	Levendefødte				Dødfødte ²⁾				Døde ²⁾				Fødsels overskud ²⁾	
		M.	Kv.	Sum	‰ af folket.	M.	Kv.	Sum	‰ af fødte	M.	Kv.	Sum	‰ af folket.	Antal	‰ af folket
Thisted købstad	9182	92	94	186	20,3	2	1	3	1,6	62	87	149	16,2	37	4,0
Nykøbing M. købstad	8980	108	118	226	25,2	4	1	5	2,2	69	60	129	14,4	97	10,8
Købstæderne ialt . .	18162	200	212	412	27,7	6	2	8	2,0	131	147	278	15,3	134	7,4
Thisted landkreds . .	50000	554	526	1080	21,6	12	6	18	1,7	166	159	325	6,5	755	15,1
Morsø landkreds . . .	17958	183	168	351	19,6	5	4	9	2,6	40	41	81	4,5	270	15,1
Landkredsene ialt . .	67958	737	694	1431	21,0	17	10	27	1,9	206	200	406	5,9	1025	15,1
Amtslægekredsen . .	86120	937	906	1843	21,4	23	12	35	1,9	337	347	684	7,9	1159	13,5

1) Folkeregistertal pr. $\frac{30}{6}$ 1948.

2) Ej korrigeret efter hjemsted, jvnfr. teksten paa næste side og tabel V over dødsårsagerne.

Antallet af levendefødte, der steg stærkt under krigen, er siden faldet en del og nærmer sig nu førkrigstallene.

Antallet af døde var i år væsentligt lavere end sædvanligt. Som anført i tabel V over dødårsagerne, hvor også de uden for Thisted amt døde, der var hjemmehørende i amtet, er medregnede, er antallet ialt 705 (1947: 820).

Fødselsoverskuddet har på gr. af årets lave dødelighed omtrent holdt sig på højde med de senere års.

Antallet af dødfødte var af sædvanlig størrelse.

Folkemængden er ikke steget væsentligt i de sidste år og er ca. 2000 mindre end ved folketællingen i 1945, idet mange, der havde haft arbejde for tyskerne, atter er flyttede herfra efter krigen.

Tabel II.

Levendefødte og fødselsoverskud i forhold til folketallet.

	Levendefødte pr. 1000 indbyggere i amtslægekredsen	Fødselsoverskud pr. 1000 indbyggere i amtslægekredsen	Fødselsoverskud pr. 1000 indbyggere i hele Landet
1930—34 incl.	19,9	9,2	7,1
1935—39 „	19,2	8,7	7,2
1940	19,6	10,2	7,9
1941	20,3	9,2	8,2
1942	22,5	11,9	10,8
1943	22,0	12,5	11,8
1944	25,2	15,4	12,4
1945	24,8	15,0	13,2
1946	23,5	13,5	13,3
1947	23,2	14,0	12,5
1948	21,4	13,5	

Ifølge *jordemoderprotokollerne* har amtets jordemødre i 1948 assisteret ved 1848 fødsler. Af disse var

24 tvillingefødsler. Der har altså været

1824 fødende.

1798 fødsler var rettidige (fødselsvægt over 2500 gram) og

- 50 fødsler var for tidlige (fødselsvægt under 2500 gram).
- 1790 børn fødtes i ægteskab, og
- 58 børn fødtes uden for ægteskab, svarende til 3,1 % af samtlige fødsler (1947: 2,2 %, 1946: 3,2 %, 1945: 5,8 %, 1944: 4,8 %, 1943: 3,7 %, 1942: 3,5 %, 1941: 3,9 %, 1940: 3,1 %, 1939: 3,5 %, 1938: 3,2 %).
- 1812 fødsler fuldendtes ved naturen.
- 13 gange foretoges tangforløsning.
- 12 gange foretoges fremtrækning, og
- 5 gange foretoges vending.
- 5 gange fuldendtes fødslen ved kejsersnit.
- 19 gange foretoges løsning af moderkagen.
- 491 gange anvendtes vefremkaldende stoffer.
- 1815 af de fødte børn levede,
- 28 børn døde ved naturlig fødsel, og
- 5 børn døde ved fødsel, hvor der anvendtes kunsthjælp.
- 1032 gange anvendtes bedøvelse. Antallet af fødsler, hvor bedøvelse anvendes, er i de senere år steget meget stærkt: fra 9 % i 1935 til 56 % i 1948.
-

Tabel V.

Dødsårsagerne i året 1948

i Thisted amtslægekreds

	Thisted købstad	Ny- købing købstad	Thisted landkr.	Morsø landkr.	Ialt
1. Misdannelser og spædbørnssygdomme	1	3	14	10	28
2. Alderdomssvaghed	2	9	12	7	30
3. Tyfoid Feber	"	"	"	"	"
4. Paratyfus	"	"	"	"	"
5. Epidemisk hjerne- og rygmarvsbetændelse	"	"	"	"	"
6. Skarlagensfeber	"	"	"	"	"
7. Kighoste	"	"	2	1	3
8. Difteri	"	"	"	"	"
9. Dysenteri	"	"	"	"	"
10. Influenza	"	"	"	"	"
11. Mæslinger	"	"	2	"	2
12. Børnelammelse	"	"	"	1	1
13. Epidemisk encefalitis	"	"	"	"	"
14. Lungeturberkulose	"	4	8	2	14
15. Anden tuberkulose	"	1	3	1	5
16. Syfilis	"	"	1	"	1
17. Andre infektionssygdomme	"	"	6	"	6
18. Kræft	19	17	83	18	137
19. Andre svulster	1	2	2	4	9
20. Sygdomme i blodet og stofskiftesygdomme	5	6	18	5	34
21. Sygdomme i nervesystem	8	6	42	8	64
22. Hjertesygdomme	30	23	101	33	187
23. Andre sygdomme i cirkulationsorganer	1	5	18	6	30
24. Katarrhalsk lungebetændelse	3	6	16	5	30
25. Krupøs lungebetændelse	"	"	"	"	"
26. Andre sygdomme i åndedrætsorganer	1	"	5	1	7
27. Sygdomme i fordøjelsesorg. (incl kolerine)	5	1	9	10	25
28. Sygdomme i urin- og kønsorganer	7	4	21	5	37
29. Barselsfeber	"	"	"	"	"
30. Andre sygdomme ved svangerskab og fødsel samt i barselsseng	"	"	"	"	"
31. Sygdomme i ydre organer	"	"	1	"	1
32. Kronisk alkoholisme	"	"	1	"	1
33. Andre kroniske forgiftninger	"	"	"	"	"
34. Ulykkestilfælde, mord og drab	2	2	26	7	37
35. Selvmord	1	"	5	3	9
36. Ukendt dødsårsag	1	"	4	2	7
	87	89	400	129	705

Oversigt over dødsfaldene

(dødfødte ikke medregnede).

Af de i købstæderne hjemmehørende personer døde i 1948: 176, af de i landkommunerne hjemmehørende: 529, ialt 705 døde, jfr. tabel V.

Således *beregnet efter hjemsted* bliver dødeligheden 8,2 ‰ i hele amtet — det laveste tal hidtil — (1947: 9,5 ‰), fordelt med 7,9 ‰ i landkommunerne og 9,7 ‰ i købstæderne. For hele landet genfindes en tilsvarende højere dødelighed i byerne end på landet, hvilket hovedsagelig skyldes, at mange mennesker fra landet flytter til byerne, når de bliver gamle.

Tabel III.

Dødsfaldenes fordeling efter alder og køn.

	0—1 år	1—4 år	5—14 år	15—64 år mænd	15—64 år kvinder	Over 65 år mænd	Over 65 år kvinder	Ialt
Købstæderne	5	2	1	32	22	44	70	176
Landkommunerne	48	12	8	68	64	172	157	529
Amtslægekredsen	53	14	9	100	86	216	227	705

Tabel IV.

Spædbørnsdødeligheden.

I alderen under 1 år døde pr. 100 levendefødte:

	1948	1947	1946	1945	1944	1943
Købstæderne	1,2	4,7	4,7 (5,0)	3,7 (5,4)	5,1 (4,5)	6,0 (4,1)
Landkomm.	3,4	4,7	4,6 (4,3)	6,0 (4,4)	5,3 (5,1)	5,0 (4,9)
Amtslægekr.	2,9	4,7	4,7 (4,6)	5,4 (4,8)	5,2 (4,5)	5,2 (4,5)

Som det ses af tabel IV er spædbørnsdødeligheden i år påfaldende lav både i by og på land, men da særlig i købstæderne, hvor der nu er spædbørnssundhedsplejersker.

De hyppigste dødsårsager (se tabel V) har som sædvanlig været: Sygdomme i hjerte og kredsløbsorganer 217 (1947: 231) og kræft 137 (119), medens bl. a. alderdomssvækkelse med 30 dødsfald (47) og lungebetændelse med 30 (56) figurerer med lavere tal end sædvanligt.

Ved ulykkelig hændelse døde i amtslægekredsen	4,3	pr. 10.000 indb.
” ” ” ” i hele landet (1946)	4,2	” ” ”
Ved selvmord døde i amtslægekredsen	1,0	” ” ”
” ” ” i hele landet (1946)	2,6	” ” ”
Af kræft døde i amtslægekredsen	15,9	” ” ”
” ” ” i hele landet (1946)	15,8	” ” ”

Dødsfaldene af kræft i amtslægekredsen udgjorde 19,4 % af samtlige dødsfald
Dødsfaldene af kræft i hele landet udgjorde (1946) 15,4 % af samtlige dødsfald

I 1948 udstedtes ingen dødsattester af *ligsynsmænd* (1947: 6). Endnu for en halv snes år siden blev 15 % af samtlige dødsattester i landkommunerne udstedt af ligsynsmænd.

Infektionssygdomme

Det samlede antal af de på ugelisterne anmeldte tilfælde af infektionssygdomme var større end ifjor og omtrent på højde med de sidste krigsårs sygdomshyppighed.

	1948	1947	1946	1945	1944	1943	1942
Købstæderne	3718	3182	3683	3717	3969	3262	3300
Landkommunerne ..	10733	9586	11455	9899	12896	9617	9384
Amtslægekredsen ..	14451	12768	15138	13616	16865	12879	12684

Den relative sygelighed (forholdet mellem antallet af anmeldte sygdomstilfælde og folketallet) har været:

	1948	1947	1946	1945	1944	1943	1942
Købstæderne ..	20,5 %	17,7 %	20,5 %	20,4 %	21,7 %	18,1 %	19,5 %
Landkomm. ..	15,8 %	14,1 %	16,9 %	14,2 %	18,8 %	14,3 %	13,9 %
Amtslægekr. ..	16,8 %	14,9 %	17,6 %	15,5 %	19,4 %	15,1 %	15,0 %

Som det ses af de skematiske sygelister (tabel VI og VII), er forkølelssygdomme (bronchitis, angina) forekommet ret hyppigt. Først på året optrådte i Thisted lægekreds en mindre mæslinge-epidemi, og i årets sidste måneder optrådte kighoste epidemisk i hele landsdelen. Der har iøvrigt ikke været epidemisk optræden af nogle af de anmeldelsespligtige sygdomme. Særlig bemærkelsesværdig er skarlagensfeberens stadige tilbagegang. Om de vigtigste infektionssygdomme kan følgende oplyses:

Tyfus (febris typhoidea) forekom ikke i år. I 1947 anmeldtes tre tilfælde, der således ikke har givet anledning til yderligere smitte. I Thisted lægekreds findes ingen kendte tyfusbacilbærere; i Nykøbing findes 3, der alle er meddelt sundhedsstyrelsens regulativ for tyfusbacilbærere.

Paratyfus (febris paratyphoidea): Ingen tilfælde (1947: 1). I Thisted lægekreds findes 1 og i Nykøbing Mors 1 kendt paratyfusbacilbærer; de har således ikke givet anledning til smitte.

I lejren for allierede flygtninge ved Thisted, hvor der ifjor forekom enkelte tilfælde af paratyfus og fandtes et par bacilbærere, er der i år ikke optrådt nye tilfælde.

Smitsom hjærne- og rygmarvsbetændelse (meningitis cerebrospi-

nalis epidemica) forekom spredt med ialt 4 tilfælde (5) og uden dødsfald.

Børnelammelse (poliomyelitis anterior acuta) optrådte ligeledes som de sidste år med få og spredte tilfælde. I år forekom 20 tilfælde (8), deraf de 6 med lammelser og 1 dødsfald (1).

Australsk sovesyge (encefalitis epidemica acuta) er ikke anmeldt de sidste 3 år.

Dysenteri (dysenteria) anmeldtes med 1 tilfælde (2).

Difteri (diphtheria) forekom for første gang i mange år overhovedet ikke (10).

Skarlagensfeber (scarlatina) har været meget stærkt på retur de sidste år og optrådte i år kun med 39 tilfælde (59) jævnt fordelt over året. I 1944 nåede sygdommen et højdepunkt med 669 anmeldte tilfælde og 5 dødsfald; under den nu indførte penicillinbehandling forløber sygdommen langt mildere og hurtigere end før; der var i år ingen dødsfald.

Mæslinger (morbilli) forekom som nævnt epidemisk i Thisted lægekreds i årets første måneder og optrådte ialt med 1563 tilfælde (272) og 2 dødsfald.

Kighoste (tussis convulsiva): I årets sidste måneder bredte en kighosteepidemi sig over hele landsdelen, således at der ialt anmeldtes 2156 tilfælde (200), der medførte 3 dødsfald.

Influenza (influenza) forekom med 1449 tilfælde (2283) forholdsvis sjældent og var af mildt forløb uden dødsfald.

Halsbetændelse (angina tonsillaris) fordelte sig jævnt over året og var med 2501 anmeldte tilfælde af sædvanlig hyppighed (2674).

Bronchitis (tracheo-bronchitis) er meget udbredt i Thisted amt og anmeldtes i år med 3701 tilfælde (3335).

Katarrhalsk lungebetændelse (bronchopneumonia og bronchitis capillaris) anmeldtes med 805 tilfælde (752) og var af sædvanlig hyppighed. Siden indførelsen af sulfanomider og penicillin til behandling af lungebetændelse har dødeligheden, der i 1937 var 13,9 %, været stærkt faldende; i år har den været så lav som 3,7 %.

Krupøs lungebetændelse (pneumonia crouposa) anmeldtes med 153 tilfælde omtrent af sædvanlig hyppighed og uden dødsfald (2).

Kolerine (gastroenteritis acuta infektiosa) anmeldtes i årene før krigen med 7—800 tilfælde årligt, men steg i krigsårene til omkring 2000 tilfælde årligt. Hyppigheden er siden faldet således, at man med 752 anmeldte tilfælde (1139) er nede på førkrigstal.

Smitsom gulsot (hepatitis epidemica acuta), der før krigen kun anmeldtes med en snes tilfælde årligt, steg indtil 1944 til 800 til-

fælde; siden er hyppigheden aftaget en del, således at der i år anmeldtes 248 tilfælde (241).

Kalvekastningsfeber (febris undulans) optrådte i år kun med 3 tilfælde (7).

Fnat (scabies) er nu også på retur og anmeldtes med 945 tilfælde, kun halvt så hyppigt som i forfjor.

Kønssygdomme.

Gonorrhoea anmeldtes med 76 tilfælde, 45 mænd og 31 kvinder.

Syfilis (s. *acquisita*) anmeldtes med 22 tilfælde, 11 mænd og 11 kvinder.

Medfødt syfilis (s. *congenita*) forekom i et tilfælde.

Af nedenstående oversigt over kønssygdommenes hyppighed i de sidste 10 år ses den stærke stigning mod krigens slutning og den nedgang, der siden er indtrådt.

	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948
Gonorrhoea	30	14	31	73	160	246	186	139	127	76
Syfilis	3	4	3	4	25	55	43	35	14	22

Vederlagsfri behandling af kønssygdomme er foretaget af embedslægerne og to visiterende læger i det omfang, der fremgår af følgende skema. Opsporingen af smitekilder er gennemført i samarbejde med de praktiserende læger og i enkelte tilfælde, hvor det har været nødvendigt, med politiets bistand.

	Gonorrhoe		Syfilis		Observation		Ialt
	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	
Amtslægen i Thisted	30	27	22	24	28	12	143
Kredslægen i Nykøbing	12	13	10	14	23	19	91
Dr. E. Pedersen, Fjerritslev	2	1	3	3	7	1	17
Dr. E. Toft, Vestervig	2	0	2	4	2	1	11
Ialt..	46	41	37	45	60	33	262

Tuberkulose.

Nye tilfælde af lungetuberkulose anmeldtes i Thisted lægekreds hos 21 personer: 14 mænd og 7 kvinder. I Morsø lægekreds anmeldtes 15 tilfælde: 9 mænd og 6 kvinder. Der indberettedes yderligere 2 dødsfald (kvinder) af lungetuberkulose, der ikke tidligere var anmeldt som tuberkulose tilfælde. Ialt er der således i år anmeldt 38 tilfælde af lungetuberkulose: 23 mænd og 15 kvinder (i 1947: 42

tilf.); gennemsnitlig anmeldtes i tiåret 1938—47 51 nye tilfælde årlig. De to sidste år har således udvist forholdsvis lave tal.

Som det ses af tabel V over dødsårsagerne, er der i 1948 blandt hjemmehørende i Thisted amt død 14 personer af lungetuberkulose og 5 af anden tuberkulose, ialt 19. Beregnet pr. 10.000 indbyggere var *tuberkulosedødeligheden* i år 2,2, et lavt tal sammenlignet med gennemsnittet for tiåret 1936—45, hvor den var 3,8. Tuberkulosedødsfaldene udgjorde i år 2,7 % af samtlige dødsfald.

Tuberkulosestationernes virksomhed omtales senere under afsnittet: foranstaltninger imod sygdomme.

Andre kroniske sygdomme: kræft og sukkersyge synes at optræde med samme hyppighed i Thisted amt som i landet som helhed. Gigt-lidelser, kronisk bronchitis og asthma forekommer skønsmæssigt forholdsvis hyppigt her i amtet.

Forgiftninger: På amtets sygehuse er behandlet ialt 37 akutte forgiftninger, nemlig: sovemiddelforgiftninger 22 (21 i selvmordsøjemed og en ved ulykkestilfælde), morfinpræparater 2 (selvmordsforsøg), codein 1 (U. T.), Nikotin 1 (U. T.), trichloræthylen 1 (U. T.), arsenik 1 (selvmordsforsøg), kulilte 3 (U. T.), hugorme-bid 1 og alkohol 5. I 9 Tilfælde førte forgiftningerne til døden.

Overførte dyresygdomme er ikke indberettet ud over de nævnte tilfælde af kalvekastningsfeber.

Oversigt over belægningsforholdene m. v. paa sygehusene i Thisted amt 1948

Tabel VIII

	By og amts- sygehuset i Thisted		By- og amts- sygehuset i Nykøbing	Amtssyge- huset i Fjerritslev	Amtssyge- huset i Koldby	Amtssyge- huset i Vestervig	Amtssyge- huset i Hvidbjerg*)
	med. Afd.	kir. Afd.					
<i>Antal sengepladser, ialt</i>	85	100	88	35	25	22	12
a) medicinsk-kirurgiske	59	100	68	25	18	18	6
b) epidemiske	26	0	14	10	7	4	6
c) Tuberkulosepladser	0	0	6	0	0	0	0
<i>Funktionærer, ialt</i>	105		81	22	7	13	7
a) Læger	7		5	1	1	1	1
b) Sygeplejersker og elever	35		38	10	2	6	3
c) andre funktionærer	63		38	11	4	6	3
<i>Patienter ved årets begyndelse</i> ...	48	55	64	21	12	10	0
<i>Indlagte i årets løb, ialt</i>	957	2092	1626	396	321	178	47
a) medicinsk-kirurgiske	911	2092	1601	396	319	172	47
b) epidemiske	46	0	23	0	2	6	0
c) paa tuberkulosepladser	0	0	2	0	0	0	0
<i>Døde</i>	48	38	71	21	11	5	0
<i>Antal sygedage, ialt</i>	20443	35467	37868	9972	7887	4399	561
a) medicinsk-kirurgiske	20042	35467	37647	9972	7846	4335	561
b) epidemiske	401	0	311	0	41	64	0
c) paa tuberkulosepladser	0	0	90	0	0	0	0
<i>Daglig gennemsnitsbelægning</i>	56,8	98,5	103,7	27,2	21,5	12,0	3,9
a) paa medicinsk-kirurgiske afd...	55,7	98,5	102,7	27,2	21,4	11,8	3,9
b) - epidemisk afdeling	1,1	0	0,8	0	0,1	0,2	0
c) - tuberkulosepladser	0	0	0,2	0	0	0	0
<i>Antal operationer</i>	0	1415	1005	170	124	18	26
<i>Antal kostdage (finansår 1947/48)</i> ..	84834		66976	15078	7970	8761	-
	kr.		kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
<i>Udgift pr. kostdag</i>	1,64		1,87	1,84	2,10	2,01	-
<i>Driftsudgifter (finansår 1947/48)</i> ..	984398,27		783376,97	165160,82	91044,51	84635,38	4689,21
1) heraf lønningskonto	481863,75		351638,22	64819,56	40211,55	29568,89	2200,00
2) - forplejningskonto	139164,68		125254,40	27680,20	16729,02	17627,03	0
<i>Daglig driftsudgift pr. patient</i>	18,35		19,49	18,72	19,43	16,86	-
<i>Driftsindt., ialt (finansår 1947/48)</i> ..	1079156,96		783376,97	165160,82	91044,51	86994,50	0
1) heraf indtægt ved kur' og pleje	252739,42		193016,27	37075,72	22730,34	21569,50	0
2) andre indtægter	67163,69		29346,32	-	-	425,00	0
3) Tilsk. fra stat, amt og kommune	759253,85		561014,38	128085,10	68314,17	65000,00	0

*) Sygehuset har grundet paa personalemangel været lukket hele finansåret 1947-48, men genaabnedes 10/8 1948.

Sygehuse m. v.

Angående belægningsforholdene m. v. på amtets sygehuse henvises til den skematiske oversigt i tabel VIII.

Antallet af sengepladser i amtets sygehuse er ikke forøget siden 1926, da Thisted sygehus udvidedes. Sammenligner man antallet af sygedage for 10 år siden (1938), hvor det ialt på amtets sygehuse var 121.097, med i år, hvor det var 116.597, kan påvises en lille nedgang i gennemsnitsbelægningen (4500 sygedage, d. v. s. ca. 12 patienter gennemsnitlig daglig). Denne nedgang forklares dels derved, at tuberkulosepladserne på Thisted sygehus er nedlagt, dels ved at antallet af sygedage for epidemiske sygdomme i år har været særlig lavt. Ser man imidlertid på antallet af behandlede patienter i 1938 (3943) sammenlignet med 1948 (5617), udviser det en stigning på 42 %. Hertil modsvarer (idet sygedagenes samlede antal jo ikke var steget) et fald i patienternes gennemsnitlige liggetid på sygehusene fra 31 dage i 1938 til 21 dage i 1948. Patientskiftet er altså langt hurtigere nu end for 10 år siden, dels som følge af den hurtigere og mere effektive behandling, der nu kan ydes, men også som udtryk for den pladsnød, der findes, særlig på Thisted sygehus, hvor lægerne af hensyn til syge, der venter på indlæggelse, ofte nødsages til at udskrive patienter, før de er helt raske.

Ifølge den sidste medicinalberetning for kongeriget Danmark (1946) fandtes i almindelige sygehuse for hele landet 6,1 sengepladser pr. 1000 indbyggere, medens tallet for Thisted amt var 4,7. Amtet mangler ca. 120 sengepladser for at nå op på gennemsnittet her i landet.

Planerne om udvidelse af *by- og amtssygehuset i Thisted*, der måtte skrinlægges under krigen, er derfor nu genoptaget til drøftelse. Måtte de snart blive ført ud i livet. I 1944 foretoges en foreløbig deling af sygehuset i en kirurgisk og en medicinsk afdeling. Til sidstnævnte knyttedes en diagnosestation for medicinske sygdomme, hvor 134 patienter undersøgte (1947: 154), og et centrallaboratorium, der har foretaget 835 undersøgelser efter henvisning fra de praktiserende læger i amtet. — Tuberkuloseafdelingen ved Thisted sygehus, der ikke har været belagt de sidste år, idet patienterne fortrinsvis er henvist til Krabbesholm sanatorium, blev ifjor ombygget, idet der i den ene halvdel indrettedes rummelige tuberkulosestationslokaler, udstyret med apparater til skærmbilledfotografering. I bygningens anden halvdel indrettedes en afdeling med 10 sengepladser og operationsstue for øre-, næse- og halssygdomme,

ledet af ørelæge P. J. Bertelsen. Afdelingens patientbelægning indgår statistisk i den kirurgiske afdelings tal. — Øjenlæge Finn Sjøntoft, der i år har nedsat sig i Thisted, har indlæggelses- og behandlingsret på sygehuset, hvor der er indrettet en særlig undersøgelsesstue for øjenlidelser.

Overlæge Geert Espersen har efter 32 års virke ved sygehuset trukket sig tilbage og har som efterfølger fået overkirurg Marcus Ottsen.

By- og amtssygehuset i Nykøbing er ikke undergået ændringer af betydning i det forløbne år. Sygehusets medicinske patienter tilses ugentlig af overlæge Holger E. Nielsen, Thisted.

Ved *de mindre amtssygehuse* i Fjerritslev, Koldby, Vestervig og Hvidbjerg er der ikke sket væsentlige bygningsmæssige ændringer. Efter 42 års virke som sygehuslæge i *Vestervig* har dr. E. Toft trukket sig tilbage og har som efterfølger fået sygehuslæge H. C. Petersen. Det snart 100-årige sygehus trænger meget til modernisering. Efter sygehuslæge H. Lützhøft Christensens død er læge N. A. Hvass-Hansen udnævnt til sygehuslæge i Koldby. Ved *Hvidbjerg* sygehus, der under sygehuslæge E. Kruckows sygdom har været lukket i 1½ år, er dr. A. Ovnbøl konstitueret som sygehuslæge, således at sygehuset kunne genåbnes i august 1948.

I Hundborg og Snedsted findes private »*Hvilehjem*« for gamle og kronisk syge.

Økonomiske forhold har medført, at *Johnsens rekreationshjem* i Thisted, der havde plads til 17 rekonvalescenter, måtte lukkes i 1948. Det er nu taget i brug som bolig for funktionærer ved Thisted sygehus. Hjemmets lukning for rekonvalescenter føles af befolkningen som et smerteligt savn. Man lever i håbet om en »Danielsen« eller en anden lykkelig udgang af miseren.

Ved *de gamles hjem i Nykøbing M.* findes en sygeafdeling med 20 sengepladser.

I en ny tilbygning til *alderdomshjemmet i Thisted* er der indrettet 2 sygestuer.

Foranstaltninger mod sygdomme

Eftersyn for lus foretoges i lighed med de senere år i medfør af tillæg af 13. marts 1942 til epidemiloven. I landkommunerne har hjemmesygeplejerskerne og i købstæderne en dertil antaget sygeplejerske efterset skolebørnene een gang i årets løb. I landkommunerne påvistes hovedlus i 16 tilfælde og i Thisted 4, medens kroplus ikke fandtes. I Nykøbing fandtes hovedlus hos 31 og kroplus hos 4 elever. Luseplagen, der ellers er i aftagende, synes således stadig at holde sig i Nykøbing, hvor eftersyn bør foretages regelmæssigt. I hele amtet var man under krigen (1942) helt oppe på 388 påviste tilfælde af hovedlus og 165 tilfælde af kroplus. Eftersynet vil i fremtiden naturligt henhøre under skolesygeplejerskernes domæne.

Til *tuberkulosestationerne* i Thisted og Nykøbing henvistes 832 personer (692). Der gaves 3344 konsultationer (2526) og påvistes 16 nye tilfælde af lungetuberkulose, deraf 13 smittefarlige. Der foretoges 2661 gennemlysninger (1801) og 602 røntgenfotograferinger (328). Stationernes to sygeplejersker har aflagt 1215 besøg (1068) i 84 hjem, hvoraf der i 41 fandtes smittefarlige tilfælde af lunge-tuberkulose. Tuberkulosestationerne, der ledes af læge Knud Westh, Thisted, har åbent to gange ugentlig i Thisted og 1 gang ugentlig i Nykøbing. Lokaleforhold og røntgenudstyr (til skærbilledfotografering) ved stationen i Thisted er som nævnt udmærket. Også i Nykøbing er forholdene ved installation i et Døckersk telt på sygehusets grund nu forbedrede, omend langt fra ideelle. Fra nytår 1949 overtager lægerne ved Krabbesholm sanatorium under ledelse af overlæge G. Bindslev tuberkulosestationsarbejdet i Thisted amt, hvor der er planlagt stationer også i Fjerritslev og Sydthy. Samtidig er amtets overenskomst med sanatoriet om fortrinsret ved indlæggelse af tuberkulosepatienter dér trådt i kraft.

Hjemmesygeplejen besørges i Thisted og Nykøbing af sygeplejersker ansat af sygekassen og af en diakonisse ansat under menighedsplejen. I landkommunerne ansættes de af den stedlige sygeplejeforening og lønnes i det væsentlige ved tilskud fra sygekasse og kommune. På Mors er der hjemmesygeplejersker i samtlige kommuner, medens der i Thisted lægekreds p. t. findes 7 kommuner, der ikke har nogen sygeplejeforening og sygeplejerske. De mindre kommuner er i denne som i mange andre henseender vanskeligt stillede og henvist til at slå sig sammen med en nabokommune om at engagere en sygeplejerske. Bestræbelser i denne retning er igang og bør støttes bl. a. ved anskaffelse af bil til hjemmesygeplejersker i distrikter af passende størrelse.

Sundhedsplejersker. Den i 1944 ansatte sundhedsplejerske for *Thisted* købstad og landsogn er vel indarbejdet og har i årets løb aflagt 3765 besøg (4060) i 214 hjem med spædbørn (226). Kun 5 hjem (6) ønskede ikke at modtage sundhedsplejersken. 94 børn henvistes til læge.

I *Nykøbing M.* har den i 1947 ansatte sundhedsplejerske ligeledes afhjulpet et stort savn. Hun har i årets løb aflagt 3383 besøg i 202 hjem, hvoraf 10 ikke ønskede hendes bistand. 117 børn henvistes til læge.

Der er ikke børneplejestation i Thisted amt og ingen sundhedsplejersker på landet. Et forsøg på at få ansat en sådan fælles for en række landkommuner ved Thisted eller i Sydthy strandede på sognerådernes manglende interesse.

Livredning og sygetransport foretages af Falck's redningskorps, der har stationer i Thisted, Nykøbing, Hurup og Fjerritslev, og af Zoneredningskorpset i Nykøbing. Korpserne er veludrustede med materiel og personel. Blot de ville lære, at almindelig sygetransport skal foregå langsomt af hensyn til patienten!

Dansk Røde Kors opstiller i sommermånederne redningsmateriel på badestrandene ved Hansted og Klitmøller. Arbejdernes samaritterforbund har i sæsonen vagthold på Nykøbings badestrand.

Karantænehospitaler findes ikke i amtet.

Rottebekæmpelsen foretages i købstæderne ved giftudlægning 2 gange årlig. Skønsmæssigt har 7—8 % af ejendommene i Thisted rotter. For landkommunernes vedkommende haves ingen opgørelse over rotteplagens omfang eller bekæmpelsens effekt.

Vaccination.

Embedslægerne har i købstæderne vaccineret 293 børn mod *kopper* og på landet 1470 børn; af praktiserende læger vaccineredes ca. 275 børn. Komplikationer af betydning forekom ikke. Et barn blev p. gr. af sygdom (trombopeni) fritaget for koppevaccination. Sygehus- og desinfektionspersonale er ikke revaccineret.

Calmettevaccination er af tuberkulosestationerne foretaget i 1277 tilfælde (69). Stigningen siden ifjor skyldes hovedsagelig, at man i år er begyndt at vaccinere tuberkulinnegative skolebørn mod tuberkulose.

Difterivaccination er udført af de praktiserende læger på ca. 2350 personer, overvejende børn. For første gang er der i år overhovedet ikke forekommet difteritilfælde i amtet.

*Kighoste*vaccination er under den forekommende kighosteepidemi

foretaget af ca. 900 børn (235). Blandt læger er der stærk uenighed om, hvorvidt vaccinationen har nogen beskyttende virkning imod sygdommen, men forældrene synes stadig at have tiltro hertil.

Stivkrampevaccination udføres nu i stor udstrækning i forbindelse med difterivaccinationen.

Mod andre sygdomme (tyfus, paratyfus, pest, kolera m. v.) er vaccination kun foretaget på nogle få personer, der skulle rejse til oversøiske lande.

Desinfektion for offentlig regning med formalindamp er udført 27 gange for tuberkulose.

De hygiejniske forhold

A. Købstæderne.

Sundhedskommissionerne.

Sundhedsvedtægten for *Thisted* købstad er stadfæstet 22. nov. 1919 med ændringer af 7. marts 1927. Regulativet for kødkontrol er stadfæstet 21. april 1934 med ændringer af 14. okt. 1938. Et tillæg ang. mælk og fløde stadfæstedes 4. nov. 1947 og er trådt i kraft i løbet af 1948. — Sundhedskommissionen har holdt 5 møder og har behandlet en række sager ved cirkulation mellem medlemmerne. Der er behandlet følgende sager:

- 1 sag ang. godkendelse af beværtning.
- 1 „ „ godkendelse af brødudsalg.
- 1 „ „ en uhygiejnisk barbersalon.
- 1 „ „ fluebekæmpelse.
- 2 sager „ spildevandsafløb.
- 4 „ „ mælkekontrol.
- 5 „ „ stalde og møddinger.
- 38 „ „ w. c.-installation.

Sundhedsvedtægten for *Nykøbing M.* er stadfæstet 2. juli 1927 og regulativet for kødkontrol 28. jan. 1938. Begge købstæders sundhedsvedtægter indeholder flere forældede afsnit og trænger til revision. Der er behandlet følgende sager:

- 1 sag ang. børnemælksordning (jfr. afsnittet: kontrol med levnedsmidler).
- 1 „ „ godkendelse af slagterbutik.
- 1 „ „ godkendelse af lokale til udsalg af æbleskiver.
- 1 „ „ klage over sundhedsfarlig lejebolig.
- 1 „ „ afløbsforholdene fra en proj. personalebadeanstalt i elektricitetsværket.
- 1 „ „ vandklosetter sammesteds.
- 2 sager „ vandklosetter andetsteds.

Drikkevandsforsyningen.

I *Thisted* udvindes vandværksvandet fra 6 ca. 12 m dybe borer, hvorfra det uden rensning kan sendes ud i ledningsnettet. Vandet undersøges bakteriologisk mindst 4 gange årligt.

Hovedvandleddningens længde forøgedes i årets løb med 1137 m til 28940 m og stikledningernes længde med 76 m til 8990 m.

Totalt vandforbrug var i 1948: 1.027.333 m³ og industrielt forbrug 263.491 m³. Middelvandforbruget pr. indbygger pr. døgn (fra-regnet industrielt forbrug) var 228 l. (223 l); i 1937 var det 136 l.

I *Nykøbing M.* har vandværket 19 ca. 30 m dybe grundvandsboringer på en eng ved byen, der i flere af årets måneder er en sø. Vandet iltes ved fald gennem luften og passerer et koksfilter. En ny højdebeholder har vist sig så utæt, at den ikke har kunnet tages i brug. Som omtalt i årsberetningen for 1947 fandtes da colibaciller i vandet, som en tid måtte klorbehandles. Vandet undersøges nu bakteriologisk 4 gange årligt, og der er herved ikke i år påvist forurening med colibaciller.

Vandværkets hovedledninger er i år forlænget med ca. 3000 m til ialt 24.000 m. idet der er ført en længe tiltrængt ledning ud til det i hygiejnisk henseende forsømte forstads kvarter Refshammer.

Totalt vandforbrug var i 1947: 962.550 m³ og middelvandforbrug pr. indbygger pr. døgn var 298 l (287 l).

Kontrol med næringsmidler.

Kødkontrollen på byernes slagterier (i Thisted et privat slagteri, et andelsslagteri og det offentlige slagtehus, i Nykøbing et andelsslagteri og det offentlige slagtehus) viser, at tuberkulose hos kreaturer og svin nu er meget sjælden. Kvægtuberkulosen kan nu praktisk taget betragtes som udryddet. Trikiner er ikke påvist, men tinter fandtes i år ligesom i de senere år forholdsvis hyppigt; svarende her-til fandtes jævnligt bænelorm (*tænia mediocanellata*) hos mennesker. Thisted sygehus' medicinske afdeling behandlede i årets løb 9 tilfælde heraf. På talrige landbrugsejendomme har man stadig intet kloset, men anvender kostalden, hvorved smitten let overføres fra mennesker til kreaturerne. I Thisted henleder slagterierne leverandørernes opmærksomhed derpå, når tinter påvises.

Mælkekontrollen i Thisted: Med byrådets vedtagelse ifjor af nye sundhedsvedtægtsbestemmelser ang. mælk og fløde og med dyrlæge N. Nørgårds ansættelse som stadsdyrlæge er byens mælkeforsyning og mælkekontrol gået ind i en ny æra. 1948 har været et overgangså, hvor de nye bestemmelser efterhånden er sat i kraft, og hvor laboratoriekontrollen er udbygget. — Byens mælkeforsyning er som tidligere sket gennem et andelsmejeri og et privat mejeri samt fra 2 gårde, der selv tapper og distribuerer mælken. Der leveredes ialt 454.483 kg børnemælk, 1.353.182 kg varmebehandlet sødmælk, 83.658

kg fløde, 225.048 kg kærnemælk og 72.219 kg skummet mælk. Pr. indbygger er der solgt ca. 208 kg sødmælk i årets løb. Efter de nye regler forhandles mælk og fløde kun i flasker undtagen kærnemælk, der fra udsalgsstederne må sælges i løsmål, og varmebehandlet sødmælk, der på selve mejerierne kan fås i løsmål. Til leverancen af konsummælk er udtaget de bedst egnede besætninger, der nu underkastes månedlig dyrlægekontrol. Børnemælksbesætningerne, 10 ialt, kontrolleres 2 gange om måneden. Særlig børnemælken har vist sig at være et ikke tilstrækkeligt rent produkt, hvorfor der i årets løb er forberedt en ordning, hvorefter kun 3 gårde, der kan opfylde alle de nye sundhedsvedtægtsbestemmelser vedr. børnemælk, fremtidig skal levere denne vare. Mælkens forhandling foregår fra 25 udsalg og 11 vogne, — efter byens størrelse et rigeligt stort og prisfordyrende apparat. — Af stadsdyrlægens beretning fremgår iøvrigt, at der naturligvis i kontrollens første år har været en del fejl at rette, men at producenterne har været villige hertil og i adskillige tilfælde indrettet særskilte rum til opbevaring af mælken, malkemaskiner og rekvisitter samt køling af mælken. I enkelte tilfælde er der udstedt advarsler i anledning af mangelfuld renholdelse af køerne og undladelse af afvaskning med klorvand af køernes yver. Efter anskaffelse af en elektrisk klippemaskine er samtlige køer blevet klippet. Rensning af spande, sier, malkemaskiner og -skamler har været nogenlunde tilfredsstillende og har kun i få tilfælde givet anledning til påtale. 196 kreaturer har i årets løb midlertidig måttet udsættes fra leverancen p. gr. af sygdomme. — Det kommunale mælkelaboratorium blev i årets løb ombygget og moderniseret, således at det nu er særdeles veludstyret. Der er undersøgt 480 prøver af børnemælk og 265 prøver af anden konsummælk, hvorved det har vist sig, at kimtallet gennemgående ligger for højt. 8 Besætninger fandtes angrebet af yverbetændelse fremkaldt af beta-hæmolyserende streptokokker og er underkastet behandling herfor. Der fandtes ikke smitsom kalvekastning i nogen af de besætninger, der leverer mælk til byen. I Thisted amt som helhed er kun 1,6 % af samtlige besætninger smittede med kastning, der under kredsdyrlæge Kjeldbjergs ledelse nu bekæmpes energisk. — Flaskerensningen på byens mejerier kontrolleres jævnlige og er endnu ikke tilfredsstillende.

Mælkekontrollen i Nykøbing omfatter månedligt besætningseftersyn og regelmæssig laboratoriekontrol med såvel producentmælk som handelsmælk. Byens mælkevedtægt er en snes år gammel og trænger til modernisering. Planer om indførelse af en børnemælksordning er foreløbig opgivet, fordi man anser kontrollen med børne-

mælk, der jo ikke varmebehandles, for så vanskelig, at børnemælk må betragtes som et tvivlsomt gode. — Af stadsdyrlæge Kristensens beretning fremgår, at der på visse områder kan noteres fremskridt, men at der stadig findes for mange gamle og dårligt indrettede stalde uden isolerede spande- og mælkerum med rindende vand og afløb. Endvidere bidrager den stadig forøgede anvendelse af malkemaskiner til at forhøje mælkens bakterieindhold, idet renholdelsen af disse maskiner og rensningen af køernes yver og patter, før sugekopperne påsættes, ikke er tilfredsstillende. Kun undtagelsesvis følges forsøgsmejeriets eller fabrikernes anvisninger fuldt ud, skønt de må betegnes som minimumskrav. — Påtale har iøvrigt været nødvendig over for en lang række forhold: Snavsede stalde (5), snavsede og uklippede køer (19), snavsede malleskamler (30), snavsede spande, sier og malkemaskiner (47) og mangelfuld afkøling af mælken (14). Leverancen af konsummælk blev midlertidig standset fra 3 ejendomme p. gr. af meget snavsede stalde og køer, og 1 ejendom udgik, fordi ejeren nægtede at efterkomme de gældende bestemmelser. Laboratoriekontrollen gav 69 gange anledning til skriftlig påtale over for producent, mejeri eller forhandler, og 4 gange måtte sager indberettes til sundhedskommissionen og afsluttes med bødeforlæg. — Flaskerensningen er jævnlige blevet kontrolleret og fandtes fra mejeriernes side gennemgående tilfredsstillende. 3 mælkeflasker blev dog indleveret med fastsiddende snavs indvendig; det viser, at der stadigvæk er husmødre, der anvender mælkeflasker til andet end mælk. Dette er ganske ulovligt og hensynsløst såvel over for mejeriet som over for medborgerne, der udsættes for at måtte købe mælk i flasker, der har været anvendt til uappetitlige ting. Husmødrene bør skylle flaskerne med koldt vand, så snart de er blevet tømte, og omgående aflevere dem til mælkehandleren.

Byens mælkeforsyning sker som tidligere fra Erslev andelsmejeri og fra 2 private mejerier i Nykøbing. Ialt leveredes i 1948: 1.575.797 kg sødmælk, 88.163 kg fløde, 198.479 kg kærnemælk og 117.700 kg skummet mælk. Pr. indbygger har forbruget været 179 kg sødmælk i 1948 (169 kg).

Bagerierne efterses af fabrikinspektøren, *brød- og mælkeudsalg, slagter- og viktualieforretninger* af politiet (i købstæderne tillige af stadsdyrlægerne), *hoteller og restaurationskøkkener* af politiet. Udtagne prøver af byg- og havregryn, chokolade og chokoladeerstatning gav ikke anledning til påtale, medens 1 flødeprøve, 3 kærnemælksprøver og 7 prøver af mineralvand ikke fandtes forskriftsmæssige. En fabrikant vedtog en bøde på 100 kr. for sødning af mineralvand

med saccarin, uden at det var angivet på etiketten. Andre sager er endnu ikke afsluttede.

Afløbsforhold og vandklosetter m. m.

I *Thisted* er hovedkloakledningens længde 14.262 m, og der er ikke i årets løb sket omlægning af kloaker. W. C.-sædernes antal forøgedes med 105 til 2597 sæder.

Thisted har 4 hovedkloakudløb: et i byens østlige udkant, 2 i havnen og et i byens vestlige udkant, allesammen til væsentlig gene. Sidstnævnte hovedkloak forurener i tiltagende grad badevandet i Dragsbækbugten, hvorfor skolernes ene badeanstalt i år flyttedes derfra til strandstien, hvor der er længere afstand fra hovedkloaker. Den anden badeanstalt placeredes ligesom tidligere år øst for byen, hvor vandet som regel er nogenlunde rent. Badeforholdene bliver dog ikke gode, før man får gennemført den rensning af spildevandet, som længe har været på tale. I årets løb er der udarbejdet planer for et mekanisk rensningsanlæg for byens vestlige kloaksystem og de projekterede kloakanlæg i de bymæssige bebyggelser vest for byen i Thisted landsogn og Tilsted. — Den i tidligere beretninger omtalte forurening af havnen i Thisted p. gr. af kloakudløbene deri, som i 1945 og 1946 foranledigede Fiskeridirektoratet til forbud imod opbevaring af fisk og skaldyr i fiskerihavnen, har også fundet sted i år. Ved vandprøver udtaget i april og juni viste fiskerihavnen sig knap så forurenede som før, medens inderhavnen (østre havn) var lige så forurenede som ved tidligere prøver. Efter Fiskeriministeriets henstilling er der udarbejdet planer om en omlægning af kloaksystemet ved havnen, så udløbene i denne kan fjernes. Foreløbig har man anbragt en spunsvæg i fiskerihavnens ene mole, men det synes tvivlsomt, om denne foranstaltning er tilstrækkelig til at beskytte fiskerihavnen mod forurening fra det nære hovedkloakudløb i havnen.

I *Nykøbing Mors* forøgedes hovedkloakledningens længde med 255 m til 11.780 m. W. C.-sædernes antal forøgedes med 76 til 2006 sæder.

Som omtalt ifjor sløjfedes i 1947 en kloak, der alvorligt forurenede vandet ved byens badestrand på østsiden af Ørodde.

Byens hovedkloak udmunder 1½ km nordøst for byen og nær ved en anden meget benyttet badestrand; i 1946 projekteredes et større, mekanisk rensningsanlæg her, der dog ikke kom til udførelse p. gr. af beredskabsarbejdernes standsning. I Klosterbugten udmunder endvidere en større kloak ca. 300 m øst for fiskerihavnen og nogle mindre kloaker fra slagteriet og ved Refshammer. Vandet i Klosterbugten forurennes herved så stærkt, at det under uheldige vindforhold kan genere Østerskompagniets virksomhed. Man har her installeret

et moderne apparat for tilsætning af luftformig klor til de bassiner, hvor der opbevares østers, hvorefter det har vist sig, at vandprøverne var upåklagelige og indsendte østers ikke forurenede. En effektiv rensning af det kloakvand, der løber ud i Klosterbugten, bliver dog før eller senere nødvendig. — I fiskerihavnen udmunder »Helligåndsåen«, der nu kun fører overfladevand, efter at man i 1946 fjærkede en del kloaktilløb til åen.

Septic-tanks tillades i de to købstæder kun uden for de kloakerede områder og kun i meget få tilfælde.

Dag- og natrenovation.

Da der i *Thisted* nu overalt er indlagt w. c., således at latrintønder er blevet overfløddige, har natrenovationen kunnet ophæves. Dagrenovationen bortkøres endnu under megen støvplage til byens losseplads, der er overfyldt. I 1947 vedtog byrådet at anskaffe et Danokompostanlæg, og renovationsudvalget har i årets løb forberedt dets opstilling, men endnu ikke modtaget maskinerne. Anlægget skal opstilles ca. 3 km uden for byen ved et engdrag, der kan opfyldes med den formalede dagrenovation. Skarnbøtterne vil blive kørt hertil på biler og lukkede med tætsluttende låg; de udskiftes ved afhentningen med nye, rensede skarnbøtter. Byens renovationsordning vil herved blive hygiejnisk fortrinlig og forbilledlig.

I *Thisted* var skarnbøtternes antal 2134 (2013) og i *Nykøbing M.* 2980 (2920). Der fandtes her endnu 400 latrintønder i brug (425). Deres indhold bortkøres i lukkede vogne og nedkules uden for byen. Dagrenovationen køres i delvis lukkede vogne til byens losseplads, hvor flueplagen med held er bekæmpet med et DDT-præparat.

Destruktionsanstalter findes ikke i de to købstæder.

Bebyggelsesforhold og bolighygiejne.

Samtidig med at indbyggerantallet i *Thisted* efter krigen gik noget ned, er der bygget en del, således at boligsituationen er bedre end dengang omend endnu langt fra god. Antallet af personer under husvildeforsorg (76 familier med 290 medlemmer) er endda steget noget siden ifjor. Af disse boede 142 personer i stenhuse og 148 i baraker; kommunen har i årets løb indrettet 19 ganske gode lejligheder i efterladte tyske barakker (13 2-værelses, 5 3-værelses og 1 4-værelses). Der er endvidere opført 17 nye huse i byen med ialt 51 lejligheder (9 2-værelses, 33 3-værelses, 9 4-værelses).

I byens ældre dele findes stadig mange usunde boliger, tildels i kælder- og loftsrum. Boligtilsynskommissionen har behandlet 4 sager angående sådanne lejligheder, men har under den herskende bolignød ikke haft mulighed for at få dem nedlagt.

Byplanudvalget har fortsat arbejdet i det forløbne år.

I *Nykøbing* har den i 1947 vedtagne byplan og udsigterne til en Sallingsundbro fremmet bebyggelsen mod syd og vest og bidraget til at sprede den stærke overbebyggelse i byens midte. Der er stadig alvorlig bolignød i byen, hvor den gamle realskole og en del barakker anvendes til husvilde. I årets løb er opført 13 nye huse med ialt 44 lejligheder (1 1-værelses, 8 2-værelses, 20 3-værelses og 15 4-værelses). Boligtilsynet har i år intet kunne foretage sig udover at anbefale fremsatte ønsker om materialer til reparationer.

I begge byer er renholdelsen af gader og torve kun så nogenlunde. Byggeskikken var for blot få år tilbage meget beskeden, idet trappegangene er dårlige, og der ofte ikke er entré til lejlighederne, så man fra trappen går lige ind i en opholdsstue; også køkkenforholdene er mange steder yderst primitive, som regel uden egentligt spisekammer. De gamle bydele trænger i begge købstæder til at saneres. Et prisværdigt initiativ har byrådene vist ved indretning af flere veludstyrede legepladser i de sidste år.

Vestre *kirkegård* i Thisted er blevet udvidet ret betydeligt. Krematorier findes ikke i Thisted amt.

Skolevæsenet.

I *Thisted* var antallet af skolesøgende børn i borgerskolen 812 (779) og i gymnasiet (der omfatter mellemskole, realklasse og 1. og 2. gymnasieklasse) 400 (309); 141 af eleverne var udenbys boende. Middelbørnetallet pr. klasse var i borgerskolen 25,6 og i gymnasiet 23,5.

Det kommunale gymnasium i Thisted oprettedes i 1947 i Østre skole, idet den gamle realskole nedlagdes. Hele grundskolen samledes i Vestre skole, der i 1946 blev istandsat og udvidet med 8 nye klasseværelser. Med det stigende børnetal bliver udvidelse af begge skoler snart nødvendig efter de foreliggende planer.

Der er ingen skolelæge eller -sundhedsplejerske. Intelligensmålinger og læseprøver foretages af en specialuddannet lærerinde. Der findes særundervisning for svagtbegavede, ordblinde og læsesvage børn.

Skoletandpleje er siden 1940 udført af byens tandlæger efter forældrenes valg; den omfatter nu grundskolen og 1., 2. og 3. mellem-skoleklasse. Der foretoges i år 1756 tandfyldninger, 37 rodbehandlinger, 56 tandrensninger, 157 tandudtrækninger og 145 andre behandlinger, ialt 2151 behandlinger. Udgifterne var 16.428 kr. = 18,42 kr. pr. barn. Planerne for udvidelse af Vestre skole omfatter også lokaler til skolelæge og skoletandpleje.

I *Nykøbing* var antallet af skolesøgende børn i folkeskolen 951 (1964) og i mellemskolen og det kommunale gymnasium 310 (298), så store tal, at det forlængst har overskredet de lokalemæssige forhold; der er til stadighed flere »vandreklasser« og mange klasser med delt skoletid. Enkelte fag, f. eks. gymnastik, har for de mindre klasser helt måttet udgå. De foreliggende planer om nye skolebygninger har det hidtil ikke været muligt at realisere.

Der findes ikke skolelæge, -sundhedsplejerske eller -tandbehandling.

Skolebadning har kun fundet sted et par gange i årets løb. Boldspil og svømning gennemføres under gode forhold.

Skolebespisning gives i *Nykøbing* i januar—marts med 2 retter varm mad; 20 børn bespises daglig og 120 hveranden dag. I *Thisted* har 170 børn fået middagsbespisning daglig (2 retter varm mad) fra november til marts.

Gymnastik, idræt og bade.

Begge købstæder har velindrettet stadion og store idrætsforeninger.

Badestrandene ved *Nykøbing* på *Ørodde* og *Refshammer* er udmærkede og veludstyrede med badekabiner, klosetter, affaldskasser og vandværksvand. Som omtalt under afsnittet »Afløbsforhold« er vandet mindre forurennet end tidligere. *Thisted*s kommunale badestrand ved *Simons bakker*, som under krigen beslaglagdes til tysk flyvebådsstation, kan stadig ikke anvendes, fordi der nu er flygtningelejr. Kommunen søger anlagt et badeterræn lidt længere vestpå, hvor vandet har vist sig godt. Ved selve byen er fjorden som nævnt stærkt forurennet af kloakudløb. Trods dette og de forfaldne badeanstalter foregår der dog en livlig badning i sommermånederne.

Der er endnu ikke offentlig varmtvandsbadeanstalt i de to byer. *Thisted* byråd har hensat 223.000 kr. til formålet, og et udvalg arbejder med store planer. I *Nykøbing* findes på mejeriet »*Engholm*« en privat badeanstalt med tre kar, bruse og 2 finske badstuer; søgningen var dog betydeligt mindre end ifjor, idet ejeren har indskrænket badetiderne og forhøjet priserne. Enkelte bade gives desuden på byernes lysbadeanstalter og i *Thisted* på elektricitetsværket, hvor der er indrettet nye badelokaler, hvortil offentligheden har adgang 2 gange ugentlig; i årets løb gaves her ca. 1000 bade.

På *Morsø* jærnstøberi er en moderne badeanstalt for virksomhedens ca. 200 arbejdere under opførelse.

Omsorg for svangre og fødende.

Lov om svangerskabshygijne af 1. okt. 1945 udnytted i byerne i stor Udstrækning.

Mødrehjælpen holder 2 gange månedlig konsultation i Thisted og Nykøbing og søgted i regnskabsåret 1947—48 af henholdsvis 172 og 111 kvinder.

Fødehjem eller fødeklinikker findes ikke. Sygehusene modtager, når pladsforholdene tillader det, et mindre antal fødende.

Omsorg for mindre børn.

Som tidligere anført er der nu ansat spædbørnssundhedsplejersker i begge købstæder. I Nykøbing M., der er en udpræget fabriksby med stort behov for kvindelig arbejdskraft, er det en udbredt opfattelse, at man uden skade for barnet kan afvænne dette straks efter fødslen, så moderen desto hurtigere kan vende tilbage til fabrikken. Forhåbentlig lykkes det den nyansatte sundhedsplejerske at få folk til at indse det fejlagtige heri.

Lov af 30. april 1946 om adgang til lægeundersøgelse af børn under 7 år benyttes ret udstrakt i byerne, men endnu langt fra af alle.

Thisted børnehjem, der er statsanerkendt med plads til 12 børn i alderen 0—4 år, har haft en gennemsnitsbelægning på 14,5.

Thisted børneasyl, der ligesom børnehjemmet har til huse i lidet tidssvarende lokaler, og som drives som daghjem, har gennemsnitlig været besøgt af 26 børn. I byen findes desuden en privat, ikke statsanerkendt børnehave.

Under tilsyn af Thisted børneværn var ved årets udgang 75 børn efter forsorgslovens kap. VII og VIII (91) og 25 børn efter kap. IX (29).

I *Nykøbing M.* findes ingen asyler eller børnehjem. I 1945 oprettedes en privat, statsanerkendt børnehave med plads til 50 børn under udmærkede forhold; den er til stadighed fuldt optaget af børn fra alle samfundslag og har lang venteliste. Som tilsynsførende læge er kredslægen ansat.

Omsorg for gamle, kronisk syge m. m.

Thisted alderdomshjem er i årets løb udvidet med en ny fløj med 9 pladser + 2 sygestuer, således at man nu ialt har plads til 60 gamle. I Krejbergs stiftelse bor 5 og i Håndværkerstiftelsen 10 personer.

Nykøbing M. alderdomshjem har plads til 81 personer, deraf er 20

pladser anerkendt som sydeafdeling. I Borchs stiftelse bor 4, i Nybys stiftelse 3, i N. A. Christensens 24, i Filtenborgs 7, i N. C. Holms 19, i Klingenberges 2 og paa »Hospitalet i Toftegade« 2 personer.

Nogle kronisk syge har måttet optages i alderdomshjemmene, da der ikke i amtet findes et hjem for kronisk syge.

Johnsens rekreativshjem i Thisted lukkedes d. 15. April p. gr. af økonomiske vanskeligheder og er ikke siden genåbnet.

Forsørgelsesanstalter, fattiggårde o. l. findes ikke.

Enhvervshygiejne

giver ikke anledning til særlige bemærkninger.

Kvaksalveri

er ikke indberettet i 1948, men foretages i begge byer dels af personer, der særlig behandler »leddevand« og »forvred«, dels af den i Thisted bosiddende kiropraktor, der også holder konsultation i Nykøbing.

B. Landkommunerne.

Sundhedskommissionernes virksomhed.

Med undtagelse af Kettrup-Gøttrup kommune, hvis sundhedsvedtægt endnu ikke foreligger færdigudarbejdet, har samtlige landkommuner i amtet sundhedsvedtægter. En del af disse er dog noget forældede og bør revideres på grundlag af den nye normalsundhedsvedtægt af 1948. Særlig mælkevedtægt findes i to kommuner på Mors og to i Thy (Hurup og Skyum-Hørdum) og er under udarbejdelse i Vestervig-Agger kommune. Skyum-Hørdum kommune har et særskilt spildevandsregulativ og har antaget en tilsynsførende med dets overholdelse. Sundhedskommissionerne holder iøvrigt ingen lønnet medhjælp. I 13 af sundhedskommissionerne er en læge eller dyrlæge medlem, oftest formand.

I tidligere beretninger anførtes, at sundhedskommissionerne på landet de fleste steder fører en meget stille tilværelse og forsømmer at føre tilsyn med, at sundhedsvedtægtens bestemmelser overholdes. Ved årets udgang indkaldte amtets politimestre samtlige sundhedskommissioners protokoller til eftersyn. Det viste sig herved, at der findes adskillige sundhedskommissioner, som overhovedet ikke har afholdt møder eller haft sager til behandling i flere år. De fleste

sundhedskommissioner har dog nu efter krigen — tildels på embedslægernes foranledning — taget arbejdet op. Der er for 1948 indhentet skematisk beretning om hver sundhedskommissions virksomhed, hvoraf bl. a. følgende fremgår: 23 sundhedskommissioner har ikke holdt møde i 1948, 15 har holdt et møde, 8 har holdt 2 og 5 har holdt 3 møder. De behandlede sager har drejet sig om vandforsyningsforhold (11), spildevandsafløb (20), møddinger (7), w. c. installationer (31), boligforhold (23), bagerier og brødudsalg (7), mælkekontrol (7), kontrol med andre levnedsmidler (4) samt enkelte andre forhold. Embedslægerne har deltaget i 4 sundhedskommissionsmøder og medvirket ved kloakeringssager i Solbjerg, Sundby Mors og Klim samt afgivet erklæring om følgende sager: sundhedsfarlige boliger i Klitmøller og Gjettrup, w. c. installationer i en række landkommuner, et bageri i Klitmøller og et mælkeudsalg i Hansted samt en generende mødding i Sejerslev-Ejerslev-Jordsby kommune.

I november afholdtes i Thisted et møde for samtlige sundhedskommissioner med henved 100 deltagere, deriblandt amtets politimestre og interesserede ingeniører, landinspektører og dyrlæger. Amtslægen redegjorde for sundhedskommissionernes arbejde og den nye normalsundhedsvedtægt, kredslæge Stigård talte om brønde og vandværker og viste en film herom, og civilingeniør Åge Jensen, Thisted, indledte om kloakering i landkommuner. Der førtes en livlig forhandling om de nævnte emner og om sundhedskommissionsarbejdet som helhed. Mangelen af hygiejnisk uddannede medhjælpere for sundhedskommissionerne vanskeliggør deres arbejde og bør søges afhjulpet. Man hilste med tilfredshed meddelelsen om, at der fra nytår vil udkomme et nyt tidsskrift for praktisk hygiejne, »Sundhedsplejen«, udgivet af Selskabet for Sundhedsplejen i Danmark.

Drikkevandsforsyningen.

I 1946—47 foretoges bakteriologisk undersøgelse af vandprøver fra 68 vandværker på landet. Kun Hørdum vandværk fandtes alvorligt forurenede med colibaciller, hvilket nu er bragt i orden efter at nogle meget uheldige spildevandsafløb til brønde i nærheden er fjærnet. Ø. Assels vandværk fandtes i år forurenede med coli stammende fra en frostsprængt kloakledning; forholdet blev omhyggeligt bragt i orden, og nye analyser har vist sig upåklagelige. En ny boring for Nors vandværk viste stærkt forurenede vand og kunne ikke tages i brug.

Brøndforholdene på landet er som bekendt mange steder dårlige.

1948

2 skolebrønde måtte nedlægges og 3 forbedres p. gr. af urent vand. Vandprøver fra 3 andre brønde viste sig tilfredsstillende.

Sidst på året påbegyndte stadsdyrlæge Nørgård en undersøgelse af brøndene på de ejendomme, hvorfra der leveres konsummælk til Thisted. Tilsvarende brøndundersøgelser foranstaltedes landet over af sundhedsstyrelsen i samarbejde med De danske mejeriforeningers fællesorganisation med henblik på en forbedring af brøndforholdene på landet.

Mælke- og kødkontrol.

De fleste landmejerier forhandler nu konsummælk, nogle pasteuriseret eller stassaniseret, andre også mælk, der ikke er varmebehandlet. Der har i de sidste år vist sig interesse for kontrol med komsmælken i adskillige landkommuner. Hurup kommune har i år fået stadfæstet sundhedsvedtægtsbestemmelser desangående, og Vestervig-Agger kommune arbejder med sagen.

Staldhygieinen er et stort og vanskeligt kapitel. Fluebekæmpelse med D.D.T.-præparater foretages vist nu overalt med ret gode resultater. Kødkontrollen på landet og destruktionsanstalterne har ikke givet anledning til klage.

Afløbsforhold.

I flere landsbyer har uheldige spildevandsforhold givet anledning til, at spørgsmålet om kloakering er blevet rejst. I Solbjerg-Sundby og Ydby er man igang med kloakering, og i Klim og Hassing foreligger færdigudarbejdede planer herom.

Den projekterede *kirkegårdsudvidelse* i Boddum har været til fornyet erklæring.

Bolighygieinen

på landet bedres efterhånden ved modernisering af ældre ejendomme og opførelse af en del nye. Nogen egentlig boligmangel kan man næppe tale om på landet.

Skolevæsenet.

Ifølge amtsskolekonsulentens beretning var der i amtets landkommuner ved årets udgang 8422 undervisningspligtige børn (1939: 8778). Der fandtes 3 købstadordnede skoler, deraf den ene (Vestervig) med mellemskole, og 142 landsbyordnede skoler med ialt 426 klasser, hvori gennemsnitsbørnetallet var 18,6. Skolevæsenet har også i år lidt under alvorlig mangel på lærere og lærerinder; ved årets udgang henstod 25 embeder vakante.

Skolebyggeriet er desværre gået helt istå; mange gamle og dårligt vedligeholdte skoler trænger til afløsning, særlig i Sennels,

Skjoldborg og Tødsø. Sindbjerg skole, der er i højeste grad medtaget af fugt, blev i 1947 kasseret af ministeriet; skønt materialer til en ny skolebygning straks blev bevilget, har sognerådet foreløbig ikke foretaget sig nogetsomhelst, hvorfor skolen stadig er i brug.

Der er godkendt en sportsplads ved Sdr. Draaby skole. Ved mange skoler er gymnastikredskaberne under al kritik.

Der er skolelæge ved Hvidbjerg realskole og skoletandpleje i Fjerritslev.

Omsorg for svangre og børn.

Adgangen til gratis undersøgelse under svangerskabet og af børn under 7 år udnyttes på landet i for ringe omfang p. gr. af de store afstande; en ordning af befordringsspørgsmålet er meget ønskelig.

Børnehjemmene er til stadighed overbelagte. I Søndbjerg, hvor der er plads til 24 børn i alderen fra 2½ til 15 år, var gennemsnitsbelægningen 39, og Aas børnehjem, der har plads til 20 børn, var belagt med 24. Begge børnehjem har planer om udvidelse og modernisering.

Bade og idræt.

Interessen for badeanstalter og badstuer er på landet endnu ringe. En undersøgelse af forholdene vil fremkomme i næste årsberetning.

Sognerådets bestræbelser for at få genåbnet Hurup friluftsbad er endnu ikke kronet med held.

Lægernes årsberetninger.

Dr. Crandal, Fjerritslev, omtaler, at den personlige renlighed stadig er dårligere end før krigen og beklager manglen af badeanstalter.

Dr. Lyngsted Jepsen, Østerild, påpeger savnet af en hjemmesygeplejerske på egnen og foreslår, at nogle kommuner i fællesskab ansætter en sådan og udstyrer hende med bil.

Dr. Bjerregaard, Thisted, omtaler en angina- og en koleriepidemi, der skyldtes stærkt forurenede brøndvand.

Dr. Westh, Thisted, har som leder af flygtningeadministrationens tuberkulosesanatorium for ikke-tyske flygtninge i Dragsbæk ved Thisted udgivet en beretning om virksomheden. I regnskabsåret 1947—48 var middelbelægningen 52 patienter.

Medicinalpersonalet.

Foruden sygehusenes personale (se tabel VIII) fandtes ved årets udgang

	Læger Kreds- læger	Læger praktise- rende	Jordemødre Distrikts- jordem.	Jordemødre praktise- rende	Apote- kere	Tand- læger	Sund- hedsplej- ersker
Thisted lægekreds . .	1	26	14	0	9	5	1
Morsø lægekreds . .	1	10	6	1	3	3	1
Amtslægekredsen . .	2	36	20	1	12	8	2

Øjenlæge Finn Sjøntoft har nedsat sig som praktiserende øjenlæge i Thisted.

Sygehuslæge H. C. Petersen, Vestervig, har nedsat sig som praktiserende læge sammesteds.

Læge Hans A. J. Ovnbøl har nedsat sig som praktiserende læge i Hvidbjerg i kompagniskab med sygehuslæge Kruckow.

Læge Jens Daniel Hoppe, Østerild, har overdraget praksis til læge Ove Lyngsted Jepsen.

Læge de fine Olivarius, Nykøbing Mors, har overdraget sin praksis til lægerne Erik og Else Als. Sidstnævnte ophørte at praktisere sidst på året.

Distriktsjordemoder, fru Mette Kirstine Købke, Vestervig, har fået afsked med pension, og jordemoder, frk. Rigmor Jørgensen er ansat som distriktsjordemoder i Vestervig-Bedsted distrikt.

Distriktsjordemoder, fru Kristine Mariane Kirk, Hurup, er flyttet til København, og jordemoder, fru Kristine Klitgård er ansat som distriktsjordemoder i Hurup.

Distriktsjordemoder, frk. Dagmar Mariane Lauritsen, Bedsted, er efter ansøgning forflyttet til Nykøbing Mors.

Distriktsjordemoder, fru Maren Kirstine Nielsen er flyttet fra Ø. Jølby, og jordemoder, frk. Astrid Elisabeth Nielsen er ansat som distriktsjordemoder her.

Apoteker Gerda Busch, Hurup, er forflyttet til Frederikshavn og Hurup apotek overtaget af cand. pharm. Hans Henrik Jessen.

Apoteker Jens Michael Hertz, Vils, er forflyttet til Hjørring og Vils apotek overtaget af cand. pharm. Karl Åge Gorm Hansen.

Tandlæge Oluf Grønlund Jørgensens praksis i Nykøbing M. er overdraget til tandlæge Tage Hammerskov.

Embedslægerens retslige virksomhed.

I *Thisted lægekreds* afholdtes 37 lovmæssige ligsyn, deraf 7 gange ved selvmord (4 gange ved sovemiddelforgiftning, 1 gang ved nikotinforgiftning, 1 gang ved hængning og 1 gang ved drukning), 19 gange ved ulykkestilfælde (6 gange ved drukning, 4 gange ved påkørsel af bil og to gange af tog, 2 gange ved nedstyrtning, 1 gang ved sammenstyrtning af en kridtgrav, 1 gang ved vådeskud og 3 gange ved forgiftninger [arsenik, codein og gas]), og 11 gange i tilfælde af naturlig død.

Lovmæssig ligåbning foretoges 4 gange, de to gange i tilfælde af naturlig død, 1 gang ved codein- og 1 gang ved nikotinforgiftning.

Undersøgelse af personers sindstilstand foretoges 10 gange og undersøgelse af personers sundhedstilstand 6 gange.

24 personer undersøgte for spirituspåvirkning.

Der er 56 gange udtaget blodprøver i paternitetssager og i 25 tilfælde afgivet erklæring vedrørende avlingstiden.

I arresten aflægges besøg hver 14. dag og efter tilkaldelse.

I *Morsø lægekreds* afholdtes 12 lovmæssige ligsyn, deraf 3 gange ved selvmord, 5 gange ved ulykkestilfælde og 4 gange i tilfælde af naturlig død. Lovmæssige obduktioner blev ikke foretaget.

Undersøgelse af personers sindstilstand foretoges 6 gange og undersøgelse af personers sundhedstilstand 3 gange.

10 personer undersøgte for spirituspåvirkning.

Der er 24 gange udtaget blodprøver i paternitetssager og i 12 tilfælde afgivet erklæring vedrørende avlingstiden.

I arresten er aflagt besøg 1—2 gange ugentlig.

Embedsmæssige eftersyn.

Sammen med den farmaceutiske visitator har amtslægen eftersat samtlige apoteker.

Der er foretaget enkelte eftersyn i anledning af smitsomme sygdomme og følgende

hygieiniske eftersyn:

	Thisted lægekr.	Morsø lægekr.	Erklæring til:
Vandværker	1	4	Sundhedskommissionen
Brønde	4	1	do. og private
Kloakforhold, w. c.	4	2	do. og sogneråd
Møddinger, latrinkuler	2	1	do.
Badestrande (vandprøver)	1	0	Thisted byråd
Levnedsmiddelforretninger	6	0	Sundhedskommissionen
Restaurationer	3	0	do.
Fabriker	2	0	Fabrikinspektøren
Boligtilsyn	11	0	Sundhedskommission og amt
Alderdomshjem	5	0	— : —
Skoler	4	3	Skoledirektion og sogneråd
Grunde til skoler, idrætspladser m. v.	5	2	do. do.
Sygehuse	1	0	— : —
Børnehjem	2	0	— : —
	<hr/> 51	<hr/> 13	

INDHOLD

I. <i>Befolkningsforhold.</i>	Side
Folkemængden samt antallet af fødte og døde	3
Fødslerne (ifølge jordemoderprotokollerne)	4
Dødsårsagerne	6
Oversigt over dødsfaldene	7
II. <i>Infektionssygdomme m. v.</i>	
Skematisk sygeliste for købstæderne	9
Skematisk sygeliste for landkommunerne	10
Infektionssygdomme	11
Kønssygdomme	13
Tuberkulose	13
Forgiftninger	14
III. <i>Sygehusvæsen.</i>	
Belægningsforhold m. v. på amtets sygehuse.....	15
Sygehuse m. v.....	16
IV. <i>Foranstaltninger mod sygdomme.</i>	
Eftersyn for lus	18
Tuberkulosestationerne	18
Hjemmesygepleje og sundhedsplejersker	18
Vaccinationer	19
V. <i>De hygieiniske forhold.</i>	
A. <i>Købstæderne.</i>	
Sundhedskommissionerne	21
Drikkevandsforsyning	21
Kontrol med næringsmidler	22
Afløbsforhold, renovation	25
Bebyggelsesforhold og bolighygieine	26
Skolevæsen	27
Gymnastik, idræt og bade	28
Omsorg for svangre, børn og gamle	29
B. <i>Landkommunerne.</i>	
Sundhedskommissionerne	30
Drikkevandsforsyning	31
Skolevæsen	32
VI. <i>Medicinalpersonalet</i>	34
VII. <i>Embedslægerens retslige virksomhed</i>	35
Hygieiniske eftersyn m. v.	36

UDGIVELSEN BEKOSTET AF THISTED AMTSRAAD